

Історичні джерела про функціонування закладів з підготовки вчителів початкових класів на Полтавщині в кінці XIX – початку XX століть дає змогу стверджувати, що система професійно-педагогічної підготовки вчителя формувалися упродовж тривалого часу та структурувалася за етапами. Можна сміливо стверджувати, що Полтавщина завжди забезпечувала високо підготовку спеціалістів освітньої сфери, а у сучасних умовах примножує історичний досвід з метою забезпечення України високопрофесійними вчителями та викладачами.

Список використаних джерел

1. Дело Киевского учебного округа с сообщением о состоянии учительских институтов и семинарий КУО за 1916–1917 уч. г., 1916 р., 32 арк.
2. Освіта на Полтавщині в кінці XIX – на початку XX століття. URL: http://poltavahistory.inf.ua/history9_2u.html (дата звернення: 01.11.2021).
3. Чернов А. Полтавський Учительський Інститут. До 100-річчя відкриття навчального закладу. *Рідний край*. 2014. № 1 (30).

Олександр ТЕРЕЩУК

СУЧАСНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ПРИКЛАДІ ПАСТИРСЬКОГО СЛУЖІННЯ

Постійний процес реформування системи освіти, який ми продовжуємо спостерігати в Україні, пошук нових моделей і методів навчання та виховання молоді свідчить про зміни, які відбуваються в різних галузях життєдіяльності суспільства і ці процеси потребують аналізу, адже деякі з них призводять до глобальних змін у свідомості людей.

Сьогодні ми можемо спостерігати в суспільстві певні процеси, що сприяють наростанню серед молоді споживацтва, прагнення швидкого збагачення, руйнування інституту сім'ї. Змінюється структури цінностей, орієнтирів та прикладів для наслідування, де на перше місце все частіше виступають сила, гроші, влада.

Сучасне суспільство розривається між постійними катаклізмами, кризовими ситуаціями в країні та глибинними протиріччями в основі яких, з одного боку величезне бажання збереження та консервації свого історичного коріння, автентичності, патріархальних канонів, а з іншого боку процеси глобалізації та невпинний рух науково-технічного прогресу, що змушує людство інтегруватись в нові соціальні групи приймаючи нові культурні норми, що можуть конфліктувати з вже прийнятими і діючими. Це призводить до неминучого розшарування суспільства, породжує невпевненість у майбутньому, соціальну жорстокість і агресивність, скептицизм тощо [2].

Проблема формування духовно-ціннісних орієнтацій молоді стає першочерговою на шляху до виходу суспільства з кризового стану. Цей процес є складним і довготривалим тому що в його основі лежать не прості причини і основний час переходу до стабільності займатиме період соціалізації дітей та молоді. На думку вчених вихід суспільства на шлях стійкого розвитку безпосередньо пов'язаний з людиною як цінністю, зі зміною типу особистості, з формуванням нових суб'єктивних якостей людини, нового рівня його духовності. Саме ця обставина і визначає напрямок прикладення зусиль вчених, спрямованих на пошук концепції формування такого типу особистості, фундаментом якої стала нова, сучасна система цінностей.

В своїх дослідженнях В.Тугаринов писав, що «вирішення проблеми цінностей, якщо воно хоче бути ефективним, а не формальним, має бути тісно пов'язане з

вирішенням проблем особистості, з вивченням особистісних цінностей, в тому числі і молоді. Цінності, що усвідомила молодь, визначають її поведінку і діяльність» [4].

Цінності - це узагальненні та схвалені суспільством дії та норми, що допомагають індивіду робити правильний вибір в важливих ситуаціях, в тому числі вибір між конкретними цілями раціональних дій. Макс Вебер писав, що цінності служать фундаментом мотивації поведінки людей, основою цілісності соціальної системи [1].

Отже, суспільство, в якому досягнуто порозуміння щодо цінностей, може розглядатися як стабільна система.

«Цінності служать соціальним індикатором якості життя, – зазначає А. Здравомислов, – а система цінностей утворює внутрішній стрижень культури, духовну квінтесенцію потреб та інтересів індивідів і соціальних спільнот, вона, в свою чергу робить зворотний вплив на соціальні інтереси і потреби, виступаючи одним з найважливіших стимулів соціальної дії, поведінки індивідів» [3]. Тобто цінності являють собою своєрідний «культурний код», бо кожна цивілізація породжує свою систему цінностей, по якій можна судити і про процес культурної ідентифікації нації, про зміцнення або руйнування національного самопізнання. На думку А. Шендрика, система цінностей «представляє результат виховної функції суспільства. Вона не дається ззовні, а виробляється існуючими в даному суспільстві соціальними інститутами».

Велика роль у вирішенні піднятих питань відводиться педагогічній науці, а саме – процесу виховання. З цього приводу, митрополит Андрій Шептицький писав: «Пам'ятайте, що християнське виховання є більшим добром, ніж усі добра світу! Коли б ви навіть не мали, що лишити своїм дітям, – то як тільки подали їм справжню побожність, як тільки навчили чесної праці та правості, як тільки встерегли їх від неморальності, – то лишаєте їм у спадщині найбільше добро, яке тільки можете їм дати» [5].

Виховання – це постійний процес, в якому вихователь допомагає дитині пізнавати свої можливості, здібності, зацікавлення; показує, як і для чого жити, щоб ставати людянішою [5]. Іншими словами, покликання будь-якого вихователя, батьків, учителів, чи кожного, хто має відношення до цієї справи, – виховувати серце людини. Реалізація цього в свідомості українського народу немислиться без християнських ідеалів та цінностей. Уся культура українців дуже глибоко переплетена з традиціями православного світу. Говорити сьогодні про виховання української молоді без християнських ідей – це вже неприродно, оскільки, зважаючи на сумні реалії теперішнього часу щодо духовної кризи, українська молодь черпала і черпає у християнстві ідеали для наслідування. Основна мета православного виховання – це розкрити в дитині образ Божий, допомогти їй звільнитися від влади гріха [5].

Християнська етика вчить нас, що кожна людина створена на образ і подобу Божу, що у її серці закладений глибокий талант любові. Людина у своїй сутності покликана любити. Це її дар і завдання. Православне вчення показує, якою є справжня любов, як її можна досягнути, як наше життя нерозривно пов'язане з Богом.

Виховати дитину розумною, розсудливою, мудрою, – це навчити її дотримуватися Божих Заповідей. «Прагнеш мудрості? – Дотримуй Заповіді, і Господь тобі її щедро надасть». Коли Святе Письмо стає настільною книгою родини, Божі Заповіді – дороговказом у житті, така людина на правду є щаслива, бо розуміє, що життя може бути гарним, світлим, незважаючи на різні труднощі, бо будує свій світогляд не на цінностях земного життя, а на цінностях духовного життя, підвалини якого залишив нам Ісус Христос. Погляд Ісуса цілком протилежний до матеріального сприйняття світу.

Глибина духовних цінностей криється у Нагірній Проповіді Ісуса Христа: блаженні убогі духом, ті, що повністю залежні від Бога, порожні від гріха; щасливий той, хто лагідний, хто не вмє гніватися; блаженний той, хто засмучений через несправедливість, через те, що вчинив гріх; блаженний той, хто голодний і спраглий до

справедливості, хто милосердний і співчутливий до інших; хто має чисте серце і чисті думки; хто творить мир і спокій; хто переслідуваний за правду [5].

Список використаних джерел

1. Вебер М. Основные социологические понятия. Москва, 1990. С. 630.
2. Винницький О. М. Церква і духовне буття. *Духовні скарби українського народу в житті молоді* : зб. ст. і матеріалів всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої 5-річчю тернопільського товариства «Вертеп», 24–25 лют. 1994 р. / за ред.: М. Г. Чернописького, П. М. Шимківа, Н. М. Шимківа. Тернопіль : Чумацький шлях, 1994. С. 62–64.
3. Здравомыслов А. Г. Поле социологии в современном мире. Киев : Логос, 2010. 408 с.
4. Тугаринов В. П. О ценностях жизни и культуры. Ленинград : ЛГУ, 1960. С. 12.
5. Християнські ідеали та цінності українського народу. URL: <http://www.br.com.ua/referats/Culture/31265-2.html> (дата звернення: 15.11.2021).

Наталія МИРНА

ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ЕКОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У Галузевому стандарті вищої освіти України визначено головні завдання професійної підготовки студентів екологічних спеціальностей в умовах входження її до Європейського та міжнародного простору, вирішення яких базується на компетентнісному підході. Сучасні дослідники визначають компетентнісний підхід як пріоритетну спрямованість на цілі-вектори освіти (навчання, учіння, самовизначення, самоактуалізацію, соціалізацію і розвиток індивідуальності, формування загальних та спеціальних компетентностей майбутнього фахівця) [1, 6].

Зауважимо, що вперше поняття “компетенція” було вжите в США у 60-х роках у контексті діяльнісного навчання і передбачало підготовку фахівців, здатних конкурувати на ринку праці [2, с. 7]. Сьогодні немає однозначного підходу щодо тлумачення понять «компетенція» і «компетентність». Значна кількість науковців визначають компетенцію як готовність спеціаліста застосовувати отримані знання на практиці, інші – як здатність вирішувати проблеми [3]. Так, А. Хуторський визначає компетенцію як сукупність взаємопов’язаних якостей особистості (знань, вмінь, навичок, способів діяльності), що ставляться стосовно певного кола предметів і процесів, необхідних для якісної продуктивної діяльності по відношенню до них [4].

Дослідниця М. Галицька вважає, що компетенція означає «єдність знань, навичок і відносин у процесі професійної діяльності, які зумовлені вимогами посади, конкретною ситуацією і цілями організації, сукупність професійно значущих якостей та прояв творчості у процесі професійної діяльності, коло тих питань, які повинна і реально може розв’язувати людина, що виконує професійну чи соціальну роль, а поняття «компетентність» науковець визначає як таке, що «характеризує і визначає рівень професіоналізму фахівця, котрий володіє знаннями, уміннями та навичками, що дозволяють йому демонструвати професійно грамотну дію мислення, оцінку, думку у конкретній професійній діяльності» [3, с. 8].

Сучасність вимагає також від студентів екологічних спеціальностей готовності та здібності до оволодіння предметними, науковими знаннями у професійному спілкуванні, тобто володіння професійно-комунікативною компетенцією. Професійно-комунікативну компетенцію визначають як інтегрований компонент комунікативного менеджменту, комунікативної і професійної компетенцій, який передбачає володіння мовою і професійним мовленням на рівні вільного ділового спілкування (для фахівців, що мають